

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

**Οι εξελίξεις στην Ευρώπη
κατά τους Νεότερους Χρόνους
(μέσα 15ου αιώνα-αρχές 19ου αιώνα)**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η Αναγέννηση και η Θρησκευτική Μεταρρύθμιση

Διαβάζουμε το μάθημα

Η Αναγέννηση Η Αναγέννηση ξεκίνησε από τη βόρεια Ιταλία. Μέσα σε δύο αιώνες εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Ευρώπη. Την περίοδο αυτή οι πνευματικοί άνθρωποι **έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στον αρχαίο ελληνικό και στον ρωμαϊκό πολιτισμό**. Στην πνευματική αυτή κίνηση σημαντική ήταν η συμβολή των Ελλήνων λογίων που κατέφυγαν στη δυτική Ευρώπη μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453).

Ο ουμανισμός Ο ουμανισμός (ανθρωπισμός) υπήρξε ένα κίνημα της Αναγέννησης το οποίο είχε ως πηγή έμπνευσης την ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα. Οι ουμανιστές πίστευαν στην αξία της γνώσης. Γι' αυτό **έδωσαν έμφαση στον άνθρωπο και στις δυνατότητές του**. Οι ιδέες του ουμανισμού διαδόθηκαν γρήγορα χάρη στην εφεύρεση της τυπογραφίας.

Οι τέχνες και τα γράμματα Οι τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική και αρχιτεκτονική) και τα γράμματα **γνώρισαν μεγάλη άνθηση**. Κορυφαίοι εκπρόσωποι της Αναγέννησης ήταν οι ζωγράφοι Σάντρο Μποτιτσέλι, Λεονάρντο ντα Βίντσι, Μιχαήλ Άγγελος και Ραφαήλ, και ο αρχιτέκτονας Φίλιππος Μπρουνελέσκι. Ξεχώρισε επίσης ο Ολλανδός θεολόγος και φιλόλογος Έρασμος, ο οποίος θεωρούσε ως αρετές την καλοσύνη και

την αρετή. Ο Άγγλος θεατρικός συγγραφέας Ουίλιαμ Σαίξπηρ στα έργα του πρόβαλε την αγάπη για τα ανθρώπινα δημιουργήματα. Στην Ισπανία κορυφαίες προσωπικότητες υπήρξαν ο συγγραφέας Μιχαήλ Θερβάντες με το μυθιστόρημά του *Δον Κιχώτης* και ο ζωγράφος Δομήνικος Θεοτοκόπουλος ή Ελ Γκρέκο (Ο Έλληνας).

Οι επιστήμες **Σημαντική ανάπτυξη** γνώρισαν και οι επιστήμες. Στα χρόνια αυτά διατυπώθηκαν από δύο αστρονόμους, τον Πολωνό Κοπέρνικο και τον Ιταλό Γαλιλαίο, οι αστρονομικές θεωρίες. Παράλληλα, αναπτύχθηκαν η ανατομία και η ιατρική.

Η Θρησκευτική Μεταρρύθμιση Οι νέες ιδέες βρήκαν απήχηση και στον χώρο της θρησκείας. Το 1517 σηματοδοτεί την αφετηρία της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης. Η πρώτη φάση της ονομάζεται Προτεσταντική Μεταρρύθμιση. Οι προτεστάντες*, με επικεφαλής τον Γερμανό μοναχό Μαρτίνο Λούθηρο, **αμφισβήτησαν την εξουσία του πάπα και τον τρόπο λειτουργίας της Καθολικής Εκκλησίας**. Έτσι, δημιούργησαν ξεχωριστή γερμανική Εκκλησία. Παράλληλα, παρόμοιες εξελίξεις σημειώθηκαν στην Αγγλία και στην Ελβετία, όπου πρωτεργάτης υπήρξε ο Γάλλος θεολόγος Ιωάννης Καλβίνος. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία αντέδρασε με μια σειρά από μέτρα (Καθολική Μεταρρύθμιση), όπως η ίδρυση των θρησκευτικών ταγμάτων, θέλοντας να πάρει τους προτεστάντες με το μέρος της.

Η αρχή της αντιπροσωπευτικής εξουσίας Στα χρόνια της Αναγέννησης μεταξύ προτεσταντών και καθολικών ξεσπούσαν συχνά πόλεμοι. Παρά το κλίμα αυτό, ισχυροποιήθηκε η πίστη στη λογική και στην αυτονομία του ανθρώπου και αναπτύχθηκε, **κυρίως στην αγγλική πολιτική σκηνή**, η αρχή της αντιπροσωπευτικής εξουσίας.

Διευκρινίσεις

Προτεστάντες: Οι οπαδοί του προτεσταντισμού, ενός από τους τρεις μεγάλους, μαζί με την ορθοδοξία και τον καθολικισμό, κλάδους του χριστιανισμού. Η ονομασία προέρχεται από τον όρο *protestantes*, που σημαίνει «διαμαρτυρόμενοι».

Οι προτεστάντες αποδέχονται ως αποκλειστική αυθεντία την Αγία Γραφή σε θέματα πίστης και εκκλησιαστικής οργάνωσης, ενώ από τα μυστήρια αποδέχονται μόνο το Βάπτισμα και τη Θεία Κοινωνία.

Ας επαναλάβουμε τις χρονολογίες

1453: Η άλωση της Κωνσταντινούπολης.

1517: Η Θρησκευτική Μεταρρύθμιση.

Αξιοποίηση των πηγών

1. Ο Δον Κικώτης ξεκινά το ταξίδι του

Σχολιασμός

Ο Δον Κικώτης, ήρωας του μυθιστορήματος του Θερβάντες, είναι ένας αγνός ιδεολόγος, που έχει χάσει όμως την επαφή του με την πραγματικότητα. Επηρεασμένος από την ανάγνωση ιπποτικών μυθιστορημάτων, θέλει να μιμηθεί τους ήρωές τους και να αναστήσει –χωρίς επιτυχία φυσικά– τις παλιές ιπποτικές συνήθειες. Σύμφωνα με το παράθεμα, ο Δον Κικώτης προετοιμάζεται για τη μεγάλη σωτήρια πορεία του, να βελτιώσει δηλαδή τη ζωή των ανθρώπων και να διορθώσει το κακό. Οι οραματισμοί του όμως δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν, γιατί η ζωή έχει αλλάξει. Ο Δον Κικώτης γνωρίζει την άρνηση και τη γελοιοποίηση. Η ιπποτική ηθική έχει ξεπεραστεί από την πρόοδο που σημειώθηκε στη διάρκεια της Αναγέννησης.

Ερώτηση: Ποιον ονομάζουμε σήμερα Δον Κικώτη;

2. Ο Μαρτίνος Λούθηρος αμφισβητεί το αλάθητο του πάπα

Σχολιασμός

Ο Λούθηρος, θεμελιωτής της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης, αρνήθηκε το πρωτείο και την κοσμική εξουσία του πάπα. Διακήρυξε ότι η βάση της σωτηρίας της ψυχής είναι η πίστη στον Χριστό, την οποία μπορεί να πετύχει ο χριστιανός με τη μελέτη της Αγίας Γραφής. Βλέπε και την απάντηση στο ερώτημα 2 του κεφαλαίου.

Ερώτηση: Γιατί ο Λούθηρος δεν δέχεται το αλάθητο του πάπα;

Απαντήσεις στα ερωτήματα του σχολικού βιβλίου**1. Ποιοι καλλιτεχνικοί τομείς αναπτύχθηκαν κυρίως την περίοδο της Αναγέννησης;**

Την περίοδο της Αναγέννησης σημειώθηκε μεγάλη ανάπτυξη στις τέχνες. Στη ζωγραφική διακρίθηκαν οι Σάντρο Μποτιτσέλι, Λεονάρντο ντα Βίντσι, Μιχαήλ Άγγελος και Δομίνικος Θεοτοκόπουλος ή Ελ Γκρέκο (Ο Έλληνας). Στην αρχιτεκτονική διέπρεψε ο Φίλιππος Μπρουνελέσκι. Παράλληλα, καλλιεργήθηκαν και τα γράμματα, με κύριους εκπροσώπους τον Ολλανδό θεολόγο και φιλόλογο Έρασμο, τον Άγγλο θεατρικό συγγραφέα Ουίλιαμ Σαίξπηρ και τον Ισπανό συγγραφέα Μιχαήλ Θερβάντες. Εκτός από τα γράμματα, αναπτύχθηκαν και οι επιστήμες, όπως η αστρονομία, με τις θεωρίες του Κοπέρνικου και του Γαλιλαίου, η ανατομία και η ιατρική.

2. Με βάση την Πηγή 2, τι επικαλείται ο Μαρτίνος Λούθηρος για να στηρίξει την απόφασή του να αμφισβητήσει το αλάθητο του πάπα;

Οι προτεστάντες εναντιώθηκαν στην εξουσία της Παπικής Εκκλησίας και επέκριναν τις καταχρήσεις της. Πρωτοπόρος τους ήταν ο Γερμανός μοναχός Μαρτίνος Λούθηρος, ο οποίος με βάση τη λογική αμφισβήτησε το αλάθητο του πάπα. Πιο συγκεκριμένα, ο Λούθηρος στην απολογία του υποστήριξε ότι ούτε ο πάπας είναι αλάθητος ούτε οι σύνοδοι, αφού έχει αποδειχθεί ότι άλλες αποφάσεις τους είναι λανθασμένες και άλλες περιέχουν αντιφάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Από τις Γεωγραφικές Ανακαλύψεις στον Διαφωτισμό

Διαβάζουμε το μάθημα

Οι γεωγραφικές ανακαλύψεις

Στα χρόνια των γεωγραφικών ανακαλύψεων τολμηροί θαλασσοπόροι έκαναν μεγάλα ταξίδια, αξιοποιώντας την πρόοδο της επιστήμης της γεωγραφίας και διάφορες νέες εφευρέσεις (μαγνητική πυξίδα κ.ά.). Έτσι, δημιουργήθηκαν **νέοι θαλάσσιοι εμπορικοί δρόμοι**. Ο Βαρθολομαίος Ντιάζ έφτασε στο Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας στη Νότια Αφρική, ο Βάσκο ντα Γκάμα προχώρησε μέχρι την Ινδία και ο Μαγγελάνος έκανε τον πρώτο περίπλου της Γης, γεγονός που αποδείκνυε ότι η Γη είναι σφαιρική. Το 1492 ο Χριστόφορος Κολόμβος ανακάλυψε την Αμερική.

Η ίδρυση αποικιών

Οι Ευρωπαίοι γρήγορα ίδρυσαν αποικίες στις νέες περιοχές. **Το εμπόριο σημείωσε μεγάλη ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα**. Στην Ευρώπη έφταναν νέα είδη διατροφής και πολύτιμα μέταλλα (ασήμι και χρυσάφι). Στις περιοχές αυτές οι Ευρωπαίοι ήρθαν σε επαφή με τους γηγενείς πληθυσμούς (Ινκας, Αζτέκοι κ.ά.), οι οποίοι είχαν αναπτύξει αξιόλογο πολιτισμό. Οι Ευρωπαίοι τούς αντιμετώπισαν με απάνθρωπο τρόπο και τους εκμεταλλεύτηκαν. Το πιο μελανό σημείο των ανακαλύψεων υπήρξε η δουλεία, κυρίως στις αποικίες.

- Η γέννηση του καπιταλισμού** Η ανάπτυξη του εμπορίου είχε ως άμεσο επακόλουθο τη γέννηση του καπιταλισμού. Στο προσκήνιο εμφανίστηκαν **νέες τράπεζες και βιοτεχνικές επιχειρήσεις**, που ανταγωνιζόταν η μία την άλλη.
- Η ανάπτυξη της γεωργίας** Στη γεωργία σημειώθηκε σημαντική πρόοδος, καθώς εφαρμόστηκαν **νέες τεχνικές** (άνοιγμα των αυλακιών για τη σπορά και το λίπασμα κ.ά.) και εισήχθη από τον Νέο Κόσμο **η καλλιέργεια του καλαμποκιού και της πατάτας**, ενώ οι Ευρωπαίοι άρχισαν να αποκτούν νέες συνήθειες (**χρήση καπνού και καφέ**).
- Πολιτικές αλλαγές** Παρά το γεγονός ότι η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται ως η περίοδος του Απολυταρχισμού, σε διάφορες χώρες (Γαλλία, Ρωσία κ.α.) σημειώθηκαν σημαντικές μεταβολές **σχετικά με τον σεβασμό των νόμων και τον περιορισμό της βασιλικής εξουσίας**. Στην Αγγλία το 1689 με την ψήφιση του «Χάρτη των Δικαιωμάτων» ενισχύθηκε η εξουσία του Κοινοβουλίου σε βάρος της βασιλικής εξουσίας.
- Οι πολεμικές συγκρούσεις** Στα χρόνια αυτά οι πολεμικές συγκρούσεις ήταν **συχνές και σκληρές**. Κατά τον Τριακονταετή Πόλεμο (1618-1648) έχασαν τη ζωή τους σχεδόν το 1/3 των κατοίκων της Γερμανίας.
- Το κίνημα του Διαφωτισμού** Οι μεγάλες αλλαγές που είχαν σημειωθεί στην Ευρώπη βρήκαν έκφραση τον 18ο αιώνα στο πνευματικό κίνημα του Διαφωτισμού. Το κίνημα αυτό ξεκίνησε από την Αγγλία. Γνώρισε όμως μεγάλη ανάπτυξη στη Γαλλία. Οι εκπρόσωποι του Διαφωτισμού **αμφισβήτησαν τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες και τόνισαν την ανάγκη για φωτισμό του ανθρώπου μέσω της παιδείας, προκειμένου να μπορεί να κατανοεί τα δικαιώματά του**. Ο Γάλλος Βολταίρος μίλησε για την ανεξιθρησκία, ο Ελβετός Ρουσσώ για την ελευθερία και την ισότητα, ο Άγγλος Λοκ και ο Γάλλος Μοντεσκιέ για την αξία των νόμων. Οι εκπρόσωποι του Διαφωτισμού τάχθηκαν κατά: α) της θανατικής ποινής, β) των βασανιστηρίων, γ) της δουλείας και δ) του πολέμου.

Οι φυσικές επιστήμες

Αξιόλογη πρόοδος σημειώθηκε και στις φυσικές επιστήμες. Το φαινόμενο του ηλεκτρισμού μελετήθηκε συστηματικά. Ο Ιταλός Βόλτα κατασκεύασε την πρώτη μπαταρία και ο Άγγλος Νεύτων διατύπωσε τον νόμο της βαρύτητας. Παράλληλα, αναπτύχθηκε και η χημεία. Τέλος, στην ιατρική άρχισε να διαδίδεται ο εμβολιασμός ως μέσο αντιμετώπισης των μεταδοτικών ασθενειών (ευλογία* κ.ά.).

Οι τέχνες

Ανανέωση παρατηρήθηκε στη λογοτεχνία με τα κλασικά μυθιστορήματα (*Ροβινσώνας Κρούσος**, *Τα ταξίδια του Γκιούλιβερ**) και στη μουσική με τις κορυφαίες δημιουργίες του Γερμανού Μπαχ και του Αυστριακού Μότσαρτ.

Διευκρινίσεις

Ευλογία: Βαριά μεταδοτική ασθένεια, η οποία εκδηλώνεται με κρυάδες, υψηλό πυρετό και εξανθήματα. Η ασθένεια, κατά τον 18ο αιώνα, προκαλούσε επίστως τον θάνατο σε περίπου 400.000 Ευρωπαίους και ήταν υπεύθυνη για το 1/3 του συνόλου των τυφλώσεων. Ένα ποσοστό 20% με 60% όσων προσβάλλονταν –και πάνω από το 80% των παιδιών– πέθαιναν. Το 1980 η ασθένεια αυτή εξαλείφθηκε.

Ροβινσώνας Κρούσος: Μυθιστόρημα του Άγγλου Ντάνιελ Ντεφόε (1719). Το βιβλίο είναι μια φανταστική αυτοβιογραφία του ομώνυμου χαρακτήρα – ενός ναυαγού που πέρασε είκοσι οκτώ χρόνια σε ένα απομακρυσμένο τροπικό νησί στην Καραϊβική Θάλασσα.

Τα ταξίδια του Γκιούλιβερ: Μυθιστόρημα του Αγγλοϊρλανδού Τζόνθαν Σουίφτ (1726), το οποίο αποτελείται από τέσσερα βιβλία. Σε κάθε ένα από τα τέσσερα βιβλία του έργου ο ήρωας Λέμιουιλ Γκιούλιβερ ξεκινά για ένα ταξίδι, αλλά λόγω κάποιου ναυαγίου ή άλλου ατυχήματος βρίσκεται σε μια άγνωστη χώρα.

Ας επαναλάβουμε τις χρονολογίες

1492: Ο Χριστόφορος Κολόμβος ανακαλύπτει την Αμερική.

1618-1648: Ο Τριακονταετής Πόλεμος.

1689: Ψηφίστηκε στην Αγγλία ο «Χάρτης των Δικαιωμάτων».

Αξιοποίηση των πηγών

1. 12 Οκτωβρίου 1492. Ο Χριστόφορος Κολόμβος αποβιβάζεται στην αμερικανική ήπειρο

Σχολιασμός

Το παράθεμα –μαρτυρία από το ημερολόγιο του Κολόμβου– αποτελεί σημαντική ιστορική πηγή. Παρέχει στοιχεία για τη ζωή των ανθρώπων που κατοικούσαν στις Μπαχάμες, χρήσιμα για τη μελέτη της ζωής των ιθαγενών. Πιο πολύ βέβαια εντυπωσιάζει η προσπάθεια να πιστοποιηθούν η κατάληψη και η προσάρτηση του νησιού στο στέμμα της Ισπανίας.

Ερώτηση: Γιατί ο Κολόμβος δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον για τη σύνταξη των συμβολαίων;

2. Η πολιτική αρετή

Σχολιασμός

Βλέπε την απάντηση στο ερώτημα 2 του κεφαλαίου.

Ερώτηση: Πώς μπορεί το ατομικό καλό να συμπορεύεται με το γενικό;

Απαντήσεις στα ερωτήματα του σχολικού βιβλίου

1. Ποιες ήταν οι σπουδαιότερες γεωγραφικές ανακαλύψεις των Ευρωπαίων κατά τον 15ο και τον 16ο αιώνα;

Κατά τον 15ο και τον 16ο αιώνα οι Ευρωπαίοι, αξιοποιώντας τα συμπεράσματα της επιστήμης και της τεχνολογίας, αναζήτησαν νέους εμπορικούς δρόμους. Πιο συγκεκριμένα, ο Βαρθολομαίος Ντιάζ ανακάλυψε το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας, ο Βάσκο ντα Γκάμα διέπλευσε τον Ινδικό Ωκεανό, ο Χριστόφορος Κολόμβος ανακάλυψε την Αμερική και ο Μαγγελάνος έκανε τον πρώτο περίπλου της Γης, με τον οποίο αποδείχτηκε ότι η Γη έχει σχήμα σφαιρικό.

2. Με βάση την Πηγή 2, πώς ορίζει ο Μοντεσκιέ το περιεχόμενο της πολιτικής αρετής;

Πολιτική αρετή, σύμφωνα με τον Μοντεσκιέ, είναι ο σεβασμός στους νόμους και η αγάπη προς την πατρίδα. Η αγάπη αυτή απαιτεί την προτίμηση του δημό-

σιου συμφέροντος έναντι του ατομικού. Αυτό συμβαίνει στις δημοκρατίες, όπου κάθε πολίτης ψηφίζει για να υπάρχει κυβέρνηση, την οποία όλοι πρέπει να στηρίζουν. Η πολιτική αρετή είναι η βασική προϋπόθεση της σωστής λειτουργίας της δημοκρατίας, αφού μέσω αυτής καθιερώνεται η προτεραιότητα του κοινού συμφέροντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Αμερικανική και η Γαλλική Επανάσταση

Διαβάζουμε το μάθημα

Η Αμερικανική Επανάσταση Κατά την Αμερικανική Επανάσταση (1776-1783) οι άποικοι στη Βόρεια Αμερική επαναστάτησαν κατά των Βρετανών, προκειμένου να διεκδικήσουν την ανεξαρτησία τους. Με το τέλος της Επανάστασης **σχηματίστηκε ένα νέο κράτος, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ)**. Η Διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας εξέφρασε τις φιλελεύθερες ιδέες και τα αιτήματα των επαναστατών, οι οποίοι τάχθηκαν υπέρ της αβασίλευτης δημοκρατίας. Οι ιδέες της Αμερικανικής Επανάστασης άσκησαν σημαντική επιρροή σε διάφορα επαναστατικά κινήματα στον κόσμο.

Τα αίτια της Γαλλικής Επανάστασης Όταν ξέσπασε η Γαλλική Επανάσταση (1789-1815), στη Γαλλία υπήρχαν **μεγάλη οικονομική κρίση και έντονες κοινωνικές ανισότητες**. Ιδιαίτερα οι αγρότες, που αποτελούσαν ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, ζούσαν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας και δεν είχαν καθόλου πολιτικά δικαιώματα.

Η έναρξη της Γαλλικής Επανάστασης Ο βασιλιάς Λουδοβίκος ΙΣΤ΄, για να κάνει δικαιότερη την κατανομή των φόρων, σύμφωνα με το εισόδημα του κάθε πολίτη, συγκάλεσε στο Παρίσι τη Γενική Συ-

νέλευση των Τριών Τάξεων, όπου συμμετείχαν αντιπρόσωποι των κληρικών, των ευγενών και των αστών. **Οι αντιπρόσωποι των αστών ξεσηκώθηκαν διεκδικώντας την εξουσία. Ο λαός του Παρισιού κατέλαβε το φρούριο της Βαστίλης*. Στην ύπαιθρο οι χωρικοί ξεσηκώθηκαν με τη σειρά τους και έκαψαν τις κατοικίες των μεγαλοϊδιοκτητών.**

Το πρώτο στάδιο της Γαλλικής Επανάστασης

Η Γαλλική Επανάσταση πέρασε από τρία στάδια. Στο πρώτο στάδιο **επικράτησαν οι μετριοπαθείς και φιλελεύθερες απόψεις**, όπως φαίνεται και από τη «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη», την οποία ψήφισε η πρώτη εθνοσυνέλευση*. Το κείμενο αυτό, στο οποίο κυριαρχούν οι φιλελεύθερες ιδέες (ελευθερία, ισότητα και αδελφσύνη), διακήρυττε ότι η εξουσία πηγάζει από το έθνος και όχι από τον μονάρχη. Την περίοδο αυτή: α) η εκκλησιαστική περιουσία δόθηκε στο κράτος, β) καταργήθηκαν κάποιοι φόροι και γ) η χώρα διαιρέθηκε σε νομούς, επαρχίες και κοινότητες. Το 1791 ψηφίστηκε σύνταγμα, το οποίο ήταν φιλελεύθερο και περιόριζε τις εξουσίες του βασιλιά υπέρ του Κοινοβουλίου. Δικαίωμα ψήφου απέκτησαν μόνο οι «ενεργοί πολίτες», δηλαδή όσοι πλήρωναν φόρους, ενώ αποκλείστηκαν οι γυναίκες.

Το δεύτερο στάδιο της Γαλλικής Επανάστασης

Στο δεύτερο στάδιο **την εξουσία ανέλαβαν οι ακραίοι ριζοσπάστες, οι οποίοι επέβαλαν καθεστώς τρομοκρατίας**. Την περίοδο αυτή χιλιάδες Γάλλοι εκτελέστηκαν με την κατηγορία ότι ήταν εχθροί του λαού. Ανάμεσα στα θύματα ήταν ο βασιλιάς Λουδοβίκος και η βασίλισσα Αντουανέτα.

Το τρίτο στάδιο της Γαλλικής Επανάστασης

Στο τρίτο στάδιο **ανέλαβαν ξανά οι μετριοπαθείς την εξουσία, την οποία, λόγω των πολλών δυσκολιών που αντιμετώπιζαν, παρέδωσαν στον Ναπολέοντα Βοναπάρτη**, ο οποίος ανακηρύχθηκε τελικά αυτοκράτορας. Ο Ναπολέων στο εσωτερικό της χώρας προχώρησε σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις, ενώ στο εξωτερικό συνέχισε τους πολέμους κατά των αντιπάλων της Γαλλίας για περισσότερο από είκοσι χρόνια. Την περίοδο αυτή οι Γάλλοι κυριάρχησαν στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης, φτάνοντας μέχρι τη Ρωσία.

Οι πολεμικές συγκρούσεις τελείωσαν το 1815 με την ήττα του Ναπολέοντα στο Βατερλό*.

Οι ιδέες των δύο επαναστάσεων

Οι ιδέες των δύο επαναστάσεων γνώρισαν γρήγορα μεγάλη διάδοση και στον υπόλοιπο κόσμο, αποτελώντας τη σπίδα για νέες εξεγέρσεις.

Διευκρινίσεις

Βαστίλη: Μεσαιωνικό φρούριο στο Παρίσι, που έγινε κατά τον 17ο και τον 18ο αιώνα κρατική φυλακή και τόπος κράτησης σημαντικών προσώπων. Αποτέλεσε το σύμβολο της βασιλικής αυθαιρεσίας και της καταπίεσης. Η κατάληψή της σηματοδότησε την κατάλυση του προεπαναστατικού καθεστώτος. Αργότερα με διαταγή της επαναστατικής κυβέρνησης κατεδαφίστηκε.

Εθνοσυνέλευση: Η συνέλευση των αντιπροσώπων του γαλλικού έθνους.

Βατερλό: Πόλη στο κεντρικό Βέλγιο. Εκεί ο γαλλικός στρατός ηττήθηκε από τη συμμαχική στρατιά Άγγλων και Πρώσων.

Ας επαναλάβουμε τις χρονολογίες

1776-1783: Η Αμερικανική Επανάσταση.

1789-1815: Η Γαλλική Επανάσταση.

1791: Ψηφίστηκε στη Γαλλία το νέο σύνταγμα.

1815: Η μάχη στο Βατερλό.

Αξιοποίηση των πηγών

1. Οι άνθρωποι γεννιούνται ίσοι

Σχολιασμός

Την κήρυξη μιας επανάστασης ακολουθούσε και μια διακήρυξη, η οποία περιείχε τις βασικές αρχές και θέσεις των επαναστατών. Με τον τρόπο αυτό οι επαναστάτες εξηγούσαν τους λόγους που τους ώθησαν στην επανάσταση. Στο κείμενο

αυτό αναφέρονται τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα (ισότητα, ελευθερίας, ζωής και ευτυχίας), τα οποία τότε συγκινούσαν ιδιαίτερα τις ανθρώπινες μάζες. Οι πρωτεργάτες της Διακήρυξης βεβαιώνουν με όρκο ότι θα τηρήσουν τις υποσχέσεις τους και θα διαφυλάξουν τα δικαιώματα αυτά.

Ερώτηση: Γιατί οι επαναστάτες χρησιμοποιούν στη Διακήρυξή τους το στοιχείο του όρκου;

2. Απόψεις για τα δικαιώματα του ανθρώπου και την πολιτική οργάνωση

Σχολιασμός

Οι Γάλλοι επαναστάτες στο πρώτο άρθρο της Διακήρυξής τους προβάλλουν το θέμα της ελευθερίας και της ισότητας όλων των πολιτών. Στο δεύτερο άρθρο γίνεται λόγος για τη διαφύλαξη των φυσικών δικαιωμάτων, ενώ στο τρίτο δηλώνεται ότι πηγή της εξουσίας είναι το έθνος, δηλαδή ο λαός. Τα άρθρα αποτυπώνουν την επιθυμία του γαλλικού λαού να αποκτήσει ό,τι επί αιώνες είχε στερηθεί.

Ερώτηση: Ποια είναι τα φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου;

Απαντήσεις στα ερωτήματα του σχολικού βιβλίου

1. Ποιες ομοιότητες παρατηρείτε ανάμεσα στην Αμερικανική και στη Γαλλική Επανάσταση;

Η Αμερικανική και η Γαλλική Επανάσταση είχαν σημαντικές ομοιότητες μεταξύ τους. Και οι δύο είχαν μεγάλη λαϊκή υποστήριξη και στρέφονταν είτε με τον έναν είτε με τον άλλο τρόπο εναντίον του θεσμού της βασιλείας. Οι φιλελεύθερες ιδέες και των δύο επαναστάσεων αποτυπώθηκαν ξεκάθαρα στις διακηρύξεις τους. Και οι δύο επαναστάσεις είχαν παγκόσμια απήχηση.

2. Ποια θεωρούνται τα σημαντικότερα ανθρώπινα δικαιώματα με βάση τα κείμενα των δύο πηγών; Τι πιστεύουμε σήμερα;

Με βάση τα κείμενα των δύο πηγών, σημαντικότερα ανθρώπινα δικαιώματα θεωρούνται η ισότητα, η ζωή, η ελευθερία, η επιδίωξη της ευτυχίας, η ασφάλεια και η αντίσταση στην καταπίεση.

Σήμερα σημαντικότερα ανθρώπινα δικαιώματα θεωρούμε περίπου τα ίδια (ζωή, ελευθερία, ιδιοκτησία, ισονομία και ίσες ευκαιρίες).

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.

1. Δεν ήταν ζωγράφος ο:
 - α. Σάντρο Μποπιτσέλι
 - β. Δομήνικος Θεοτοκόπουλος
 - γ. Λεονάρντο ντα Βίντσι
 - δ. Μιχαήλ Θερβάντες
2. Ο «Χάρτης των Δικαιωμάτων» ψηφίστηκε στην Αγγλία το:
 - α. 1492
 - β. 1517
 - γ. 1689
 - δ. 1791
3. Ο Διαφωτισμός ξεκίνησε από τη(ν):
 - α. Αγγλία
 - β. Γαλλία
 - γ. Γερμανία
 - δ. Ιταλία

2. Διαβάστε τις παρακάτω προτάσεις και σημειώστε το Σ στις σωστές και το Λ στις λανθασμένες απαντήσεις.

1. Ο Μιχαήλ Άγγελος ήταν ζωγράφος.
2. Ελ Γκρέκο ονομάστηκε ο Μιχαήλ Θερβάντες.
3. Ο Λοκ μίλησε για την ανεξιθρησκία.
4. Ο Νεύτων ανακάλυψε τον νόμο της βαρύτητας.
5. Ο βασιλιάς της Γαλλίας Λουδοβίκος κατέφυγε στην Αγγλία για να σωθεί.
6. Πρωτοπόρος των προτεσταντών στη Θρησκευτική Μεταρρύθμιση ήταν ο Μαρτίνος Λούθηρος.

3. Αντιστοιχίστε τις φράσεις της στήλης Α με τις κατάλληλες της στήλης Β.

A

1. Βαρθολομαίος Ντιάζ
2. Βάσκο ντα Γκάμα
3. Μαγγελάνος
4. Χριστόφορος Κολόμβος

B

- α. Ινδικός Ωκεανός
- β. Αμερική
- γ. Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας
- δ. Περίπλους της Γης

A

2. 1. Έρασμος
2. Μπρουνελέσκι
3. Ραφαήλ
4. Σαίξπηρ

B

- α. Θεατρικός συγγραφέας
- β. Ζωγράφος
- γ. Αρχιτέκτονας
- δ. Θεολόγος

4. Λύστε το σταυρόλεξο.

Οριζόντια:

1. Βασίλισσα της Γαλλίας.
2. Διαφωτιστής ο οποίος μίλησε για την αξία των νόμων.
3. Εκεί πητήθηκε ο Ναπολέων.
4. Έγραψε το μυθιστόρημα *Δον Κιχώτης*.
5. Συνθέτης κλασικής μουσικής.

Κάθετα:

1. Διαφωτιστής ο οποίος μίλησε για την ανεξιθρησκία.
2. Διαφωτιστής ο οποίος μίλησε για την ελευθερία και την ισότητα.
3. Μεσαιωνικό φρούριο το οποίο κατέλαβε ο γαλλικός λαός.
4. Κατασκεύασε την πρώτη μπαταρία.
5. Ζωγράφος της Αναγέννησης.

